

МАПА ПУТА ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

Апстракт: У овом раду ауторка разматра феномен корупције и развој антикоруптивних механизма у циљу превенције и рејресције корупције. Указујући на значај ефикасне сарадња и синергије свих надлежних државних органа, институција и међународних организација у борби против корупције, како на међународном, иако и на регионалном и националном нивоу. У том контексту представљен је законодавни оквир Европске уније, са свим значајнијим конвенцијама и директивама и законодавни оквир Републике Србије, посебно указујући на значај имплементације међународних антикоруптивних стандарда у правни систем Републике Србије. Такође, представљене су мере иућа за борбу против корупције у Европској унији, региону (Србија, Црна Гора, БиХ, Албанија и Северна Македонија) и Републици Србији, као свеобухватни правци деловања у ширшем смислу, а у циљу сузбијања корупције. Борба против корупције представља кључни део у најорима једној друштва да обезбеди владавину права и заштити демократских вредности.

Кључне речи: борба против корупције, нормативни оквир, Конвенција Уједињених нација за борбу против корупције, антикоруптивни механизми, међународни антикоруптивни стандарди.

1. ИСТОРИЈАТ И ДЕФИНИЦИЈА ПОЈМА КОРУПЦИЈЕ

Корупција представља друштвени феномен који је настао са првим облицима друштва и паралелно са његовим развојем корупција је добијала

* Државни секретар у Министарству правде Републике Србије, мастер правних наука са правосудним испитом, bojana.bogdanovic@rocketmail.com.

нове појавне облике. Потиче од латинске речи „Corruptio”, што према лексикону страних речи и израза „Вујаклија” значи поквареност, подмитљивост, те само име имплицира на негативну појаву и њене штетне последице по читаво друштво.

Дакле први облици корупције приметни су још код древних цивилизација. Код старих Египћана корупција је била присутна у правосуђу и то у раном династичком периоду, током прве династије старог Египта, почев од 3100 па до 2700 г. п.н.е.¹ Такође, поједини облици корупције били су приметни и у Старој Грчкој. Историчар Херодот је закључио да се и богови могу подмитити, након што је породица Алкмеонида подмитила чувену пророчницу Питију из Делфског пророчишта, понудивши јој свесрдну помоћ око обнове земљотресом разореног Аполоновог храма, а да заузврат она умоли град-државу Спарту да помогне породици Алкмеонида да завлада Атином, што се на крају и обистинило.²

Дакле, можемо закључити да је корупција као негативан друштвени феномен свеprisутна у нашем друштву, почев од најранијих облика друштвеног уређења па све до савременог доба, што указује на њено својство неискорењивости. Међу традиционалним схватањима корупције, свакако да важно место заузима Макијавелијево поимање исте, где се указује на морално „кварење“ појединца али и шире – читавог друштвеног система, што доводи до урушавања државе и њених институција, те истиче да је „корупција савитљива на исти начин као и врлина, на другачији начин него богатство“,³ сматрајући тиме корупцију за једну од кључних претњи по стабилност и функционалност државе.

И мада, не постоји општеприхваћена дефиниција корупције, било је покушаја да се она дефинише, што је изнедрило неколицину савремених дефиниција, па је тако Светска банка дефинисала корупцију као „злоупотребу јавних овлашћења за приватну корист“⁴, док Грађанскоправна конвенција Савета Европе од 1999. године, чланом 2 прописује да „корупција значи тражење, нуђење, давање или прихватање мита или било које друге неприкладне погодности, које нарушавају правилно обављање било које дужности или понашања које се тражи од примаоца мита“.⁵

Можемо закључити да, у најширем смислу, корупција представља злоупотребу утицаја или моћи коју имају појединци, али најчешће носиоци

-
- 1 Н. El-Saady, „Considerations on Bribery in Ancient Egypt”, *Studien zur Altägyptischen Kultur*, 25/1998, 295–304.
 - 2 E. W. Robinson, „Reexamining the Alcmeonid Role in the Liberation of Athens”, *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, 3/1994, 363–369.
 - 3 N. Maciavelli, *Florentine Histories, Book II*, Chapter 30, Princeton University Press, New Jersey, 1990.
 - 4 K. L. Rosenbaum, *Tools for civil society action to reduce forest corruption, Drawing Lessons from Transparency International*, PROFOR at the World Bank, Washington DC, 2005, 1.
 - 5 Закон о потврђивању грађанскоправне конвенције о корупцији, *Службени гласник РС* бр. 102 од 7. новембра 2007.

политичких функција, у оквиру обављања својих послова или као резултат обављања политичких функција, а све у циљу стицања личне користи или одређеног положаја у друштву. У основи је свакако незаконито поступање носилаца политичких функција или државних службеника којима су поверена одређена јавна овлашћења.

2. ВРСТЕ КОРУПЦИЈЕ

Постоје различити облици корупције, па и саме поделе на одређене врсте корупције зависе од начина на који се корупција испољава. Поједини аутори⁶ корупцију деле на белу, сиву и црну, водећи се, при том, врстом противуслуге за учињену привилегију. Па је тако бела корупција најбезазленија, обзиром да код ње изостаје противуслуга за учињену привилегију, већ се она базира на непотизму, одређеној вези, било да је у питању сроднички или пријатељски однос, са лицем према коме се привилегија чини. За разлику од беле, сива корупција подразумева давање привилегија у замену за стицање одређених привилегија. Најтежи облик је црна корупција која се састоји у давању привилегија у замену за стицање одређене материјалне користи. За разлику од централизоване корупције која се одвија у оквиру државног апарата, децентрализована корупција се односи на појаву корупције изван државног апарата. Такође, корупција може бити политичка уколико су коруптивне радње предузете од стране високих државних функционера или административна уколико су ове радње учињене од стране нижеранжираних државних службеника.

3. МЕХАНИЗМИ БОРБЕ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

Имајући у виду карактер корупције која производи глобалне последице, долази се до закључка да је за ефикасно сузбијање корупције кључно синергијско деловања држава, како на међународном тако и на националном нивоу.

Како би се држава успешно супротставила корупцији, неопходна је, најпре, изразита политичка одлучност, а потом и јасно дефинисана антикоруптивна политика. На том путу државе света су утврдиле универзалне механизме за борбу против корупције, који се базирају на утврђеним међународним антикоруптивним стандардима. На основу ових постулата свака држава понаособ је дефинисала сопствене мапе пута које свеобухватно

6 М. Зиројевић, „Традиционална схватања о организованом криминалу и корупцији“, *Финансијски криминалијетети и корупција* (ур. Ј. Костић, А. Стевановић), Институт за упоредно право, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2019, 131.

интегришу превентивне и репресивне мере у циљу спречавања и сузбијања корупције у свим сегметима друштва. Кључни механизми за борбу против корупције су универзалног карактера и базирају се пре свега на изградњи јаког нормативног оквира, који регулише ову област, јер се на тај начин ствара чврст темељ превентивног аспекта борбе против корупције. У контексту напред наведеног, поред закона, стратешких докумената и акционих планова за њихово спровођење, суштина је у доследној примени законских одредаба. Доследна примена законских норми обезбеђује се стварањем јаких и независних институција које ће закон и примењивати, где ће важити принцип једнакости свих грађана пред законом, без обзира на њихов материјални статус или друштвени положај. У погледу репресивног деловања у борби против корупције, кључни предуслови за независно поступање надлежних институција, јесу кадровска и техничка опремљеност, као и ефикасно успостављена сарадња репресивног апарата – полиције, јавног тужилаштва и судства, али и њихова сарадња са другим релевантним државним органима и институцијама. Важан сегмент је транспарентност у раду јавне управе и Владе, која доноси одлуке од суштинског значаја по квалитет живота грађана. Стога је транспарентност у процесима управљања ресурсима од стране јавног сектора, један вид осигурања да ће се јавни ресурси користити искључиво у интересу грађана, што смањује могућности евентуалних злоупотреба. Ово може значити и један вид контроле рада Владе од стране грађана, обзиром да се грађанима даје могућности да пажљиво разматрају Владине активности и расправљају о предностима различитих јавних политика.⁷ Са друге стране, транспарентност представља спремност да се широј јавности обезбеди могућност да оствари увид у рад, пословање и финансијске активности јавног сектора. Транспарентност је тесно скопчана са корупцијом, обзиром да једна другу готово у потпуности искључују. Дакле, тамо где је искључена транспарентност у раду у великој мери су присутне одређене коруптивне радње. Треба напоменути да је један о значајнијих механизма за борбу против корупције међународна сарадња држава и једнообразна примена ратификованих међународних конвенција, које су државе потписнице дужне да имплементирају у своја национална законодавства.

4. МАПА ПУТА ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

Сви претходно наведени механизми борбе против корупције чине околности око којих државе дефинишу сопствене антикоруптивне политике. Како би се ове политике детаљније разрадиле и њихова реализација временски ограничила, државе формулишу мапе пута за борбу против корупције, које неизоставно садрже међународне антикоруптивне стандарде, али

7 Више о томе: A Lopez-Claros, *6 Strategies to Fight Corruption*, 2014, <https://globalgovernanceforum.org/6-strategies-to-fight-corruption/>, 21. март 2024.

и детаљно разрађују стратешке циљеве чијем се остварењу у крајњем тежи. Захваљујући овом стратешком документу омогућена је међудржавна али и интерсекторска сарања државних институција и органа, у зависности да ли се ради о међународној, регионалној или националној мапи пута за борбу против корупције. По среди, сваке од њих, је стратешко усклађивање државних или секторских политика у области спречавања и борбе против корупције.

4.1. Мапа пута за борбу против корупције у Европској унији

Како би очувала и промовисала демократке вредности Европска унија (у даљем тексту: ЕУ) је препознала борбу против корупције као један од кључних услова, те на том путу, непрестано тежи унапређењу постојећих и развоју нових антикоруптивних механизма, пре свега путем адекватног законодавног оквира усмереног ка превенцији и санкционисању корупције. У складу са наведеним постављени су одређени стандарди.

4.1.1. Правни оквир Европске уније у борби против корупције

Законодавни оквир ЕУ чине: конвенције, директиве, протоколи, закони из области прања новца, јавних набавки и заштите узбуњивача, као и низ препорука које се примењују у националним законодавствима држава у склопу ЕУ.

Свакако да је најзначајнија Кривичноправна конвенција о корупцији,⁸ донета у Стразбуру дана 27. јануара 1999. године, ступила на снагу 2002. године, која указује на неопходност побољшања међународне сарадње у процесуирању кривичних дела корупције, истовремено промовишући заједничку политику држава потписница Конвенције, која је усмерена на заштиту друштва од корупције. Надзор над имплементациој ове Конвенције је у надлежности тела Савета Европе – Групе држава против корупције (у даљем тексту: GRECO), које је образовано 1999. године са циљем да прати усклађеност држава чланица са антикоруптивним стандардима Савета Европе, али и да потпомогне да се детектују недостаци у њиховим националним антикоруптивним политикама. Од стране Савета Европе 2003. године донет је додатни Протокол Кривичноправној конвенцији о корупцији⁹, који шире примењује антикоруптивна правила из Протокола

8 Criminal Law Convention on Corruption, European Treaty Series - No. 173, Strasbourg, 1999, <https://rm.coe.int/168007f3f5>, 21. март 2024.

9 Additional Protocol to the Criminal Law Convention on Corruption, European Treaty Series - No. 191, Strasbourg, 2003, <https://rm.coe.int/168008370e>, 23. март 2024.

од 1996. године, који је разликовао „активне“ и „пасивне“ корупције јавних функционера и то на националном и на нивоу ЕУ, те наглашавао значај сарадње између држава које су га ратификовале посебно на пољу усаглашавања казни за кривична дела корупције.¹⁰

Друга важна конвенција јесте Грађанскоправна конвенција о корупцији, донета у Стразбуру дана 04.11.1999. године, ступила на снагу 2003. године, којом се указује на неповољне финансијске последице које изазива корупција, као претња економском развоју државе али и компанија и међународних институција. Са посебним акцентом на значај грађанскоправног аспекта борбе против корупције, упућујући на правичну надокнаду претрпљене штете лицима која су претрпела штету, као последицу неке коруптивне радње.¹¹ Надзор и над Грађанскоправној конвенцији о корупцији, такође се спроводи од стране GRECO-а.

Када говоримо о директивама треба истаћи Директиву Европског парламента и Савета 2015/849 о спречавању употребе финансијског система за прање новца или финансирања тероризма¹² (ова директива заменила је Директиву 2005/60/ЕС и Директиву Комисије 2006/70/ЕС¹³), која кроз борбу против овог облика криминалитета, промовише међународне стандарде за борбу против прања новца и финансирања тероризма, а о имплементацији ових стандарда и усклађености од стране чланица, стара се Комитет експерата за евалуацију мера спречавања прања новца и борбе против тероризма (Moneyval).¹⁴ Такође је значајна и Директива (ЕУ) 2019/1937 о заштити особа који пријављују кршење закона ЕУ¹⁵, која уводи могућност директног узбуњивања јавности¹⁶ (нпр. путем средстава јавног информисања и сл.), прописујући услове под којима се лице која врши узбуњивање може обратити директно јавности, без претходног унутрашњег (откривање информација послодавцу) или спољашњег (откривање информација овлашћеном органу) узбуњивања.

10 R. Razzante, *The Fight Against Corruption*, University of Bologna, Italy, 2019, 171.

11 Civil Law Convention on Corruption, European Treaty Series - No. 174, Strasbourg, 1999, <https://rm.coe.int/168007f3f6>, 23. март 2024.

12 Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849>, 23. март 2024.

13 Више о томе: Д. Димитријевић, И. Дујић, „Директива (ЕУ) 2015/849 о спречавању употребе финансијског система за прање новца или финансирања тероризма“, *Евројско законодавство*, 67/2019, 107–127.

14 Видети: <https://www.coe.int/en/web/moneyval>, 23. март 2024.

15 Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the protection of persons who report breaches of Union law, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1937>, 23. март 2024.

16 *ibid.*, paragraph 33, L 305/23.

Земље ЕУ у свом настојању да спрече и сузбију корупцију теже потпуном усклађивању својих мера са Конвенцијом Уједињених нација против корупције¹⁷ (у даљем тексту: UNCAC), која је донета у октобру 2003. године, од стране Генералне скупштине Уједињених нација, а ступила на снагу 2005. године. Конвенција је подељена на 5 области: превенцију (која се односи на приватан и јаван сектор); криминализацију (свеобухватно је инкриминисан широк спектар кривичних дела); међународну сарадњу; повраћај добара (по први пут је једном конвенцијом регулисан повраћај средстава који се налазе у страним земљама, а стечени су коруптивним делима); техничку сарадњу и размену информација¹⁸.

4.1.2. Стратешка њолиџика Европске уније и механизми борбе њрошњив корупције

Европска унија улаже константне напоре како би, у складу са UNCAC-ом, унапредила и осавременила постојећи правни оквир у области борбе против корупције. У светлу напред наведеног, Европска комисија је у мају 2023. године, представила нове мере¹⁹ које се пре свега односе на једнообразну примену закона, као и на унапређење казнене политике и њену усклађеност међу државама унутар ЕУ, обухватајући тако појаву корупције у јавном и приватном сектору. Европска комисија је представила предлог измена постојећег кривичног законодавства, који ће у будућности претрпети низ измена како би се: додатно унапредила превенција корупције, изградила култура интегритета и транспарентности, подигла свест јавности о негативном утицају и ризицима од корупције; постојећа дефиниција корупције додатно проширила и у потпуности ускладила са UNCAC-ом, увођењем нових кривичних дела, обухватајући поред кривичног дела подмићивања и друга (проневеру, трговину утицајем, злоупотребу функције, ометање правде, незаконико богађење које је настало као последица корупције). Поред тога, постоји потреба да се додатно обезбеди несметано спровођење истражних радњи, тако што ће се тужиоцима и органима за спровођење закона обезбедити адекватни алати за борбу против корупције. Такође се наводи да је потребно опремити све државе чланице бољим алатима за одузимање незаконито стечене имовине, укључујући имовину стечену коруптивним радњама у државама чланицама ЕУ. Поред спречавања

17 United Nations against corruption, United Nations office on drugs and crime, New York, 2004, https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf, 23. март 2024.

18 *Борба њрошњив корупције: основни њојмови*, приручник за обуку, Савет Европе, Београд, 2015, 107, <https://rm.coe.int/borba-osnovni-pojmovi-protiv-korupcije/16806eed0d>, 23. март 2024.

19 Више о томе на: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/corruption/eu-legislation-anti-corruption_en, 23. март 2024.

корупције у ЕУ фондовима, развијена је и снажна институционална повезаност, која ће помоћи у идентификацији и кривичном гоњењу сваког вида корупције, насталог у вези са буџетом ЕУ. Ову мрежу чине: Европска канцеларија за борбу против превара (OLAF)²⁰, Канцеларија Европског јавног тужиоца (EPPO)²¹, Агенција ЕУ за сарадњу у области кривичног правосуђа (Eurojust)²², која има координирајућу улогу, као и Агенција ЕУ за сарадњу у спровођењу закона (Europol)²³, која ставља на располагање све своје аналитичке капацитете, који ће помоћи у идентификацији и кривичном гоњењу сваког вида корупције насталог у вези са буџетом ЕУ²⁴.

Сходно напред наведеном, кључне мере²⁵ које је потребно иплементирати у наредном периоду у циљу спровођења антикоруптивне политике ЕУ су: промовисање међународне сарадње; успостављање независних тела и агенција које спроводе истраге у вези коруптивних кривичних дела; потпунија заштита лица која пријављују кршење закона ЕУ, у вези са Директивом (ЕУ) 2019/1937, о којој је било речи; израда нове Стратегије ЕУ за борбу против корупције од стране Европског парламента и држава чланица, која ће свеобухватније и кохерентније уредити антикоруптивне мере у оквиру свих секторских политика; успостављање Мреже ЕУ против корупције коју би чинили органи за спровођење закона, органи јавне власти, организације цивилног друштва, али и све друге заинтересоване стране, укључујући међународне организације, експерте и практичаре, дакле све оне који својим знањем и искуством могу допринети стварању добрих пракси и практичних смерница за сузбијање корупције у различитим областима. Превасходни задатак ове Мреже би био да утврди, односно мапира области које су високо ризичне за настанак корупције и да потом и сама да адекватан допринос приликом израде Стратегије ЕУ за борбу против корупције.²⁶

4.2. Мапа пута за борбу против корупције јурисдикција Западног Балкана

Све државе Западног Балкана имају сличне или упоредиве изазове у борби против корупције. Иако између држава Западног Балкана постоје

20 European Anti-Fraud Office, https://anti-fraud.ec.europa.eu/index_en, 24. март 2024.

21 European Public Prosecutor's Office, <https://www.eppo.europa.eu/en>, 24. март 2024.

22 European Union Agency for Criminal Justice Cooperation, <https://www.eurojust.europa.eu/>, 24. март 2024.

23 Europol, <https://www.europol.europa.eu/about-europol>, 24. март 2024.

24 Join communication to the European Parliament, the Council and the European economic and social committee on the fight against corruption, European Commission, Brussels, 2023, 9, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023JC0012>, 24. март 2024.

25 *Ibid.*, 19–20.

26 *Ibid.*, 3–5.

разлике у нивоу имплементације антикоруптивних стандарда у национална законодавства и националне праксе, истакла бих значај регионалног приступа борби против корупције, обзиром да исти, са једне стране, пружа прилику за координисано деловање, односно међудржавну размену знања и искуства, а са друге стране даје прилику за унапређење националних механизма у борби против корупције.

Спровођење регионалног пројекта за Југоисточну Европу за период од 2020-2023 године, у оквиру кога је предвиђено и спровођење Мапа пута за борбу против корупције и илегалних финансијских токова за Западни Балкан, треба посматрати као својеврсни след Берлинског процеса.²⁷ Посебно имајући у виду да је исто договорено на самиту министара Западног Балкана, одржаног у Лондону 2018. године, у оквиру Берлинског процеса, када је константовано да корупција, прање новца и финансијски криминал представљају заједничке безбедносне претње. Све претходно наведено је резултирало усвајањем Регионалне мапе пута за борбу против корупције и илегалних финансијских токова (у даљем тексту: Мапа пута), од стране високих представника јурисдикција Западног Балкана, на Охриду у јуну 2021. године. Циљ усвајање Мапе пута јесте унапређење националних законодавстава у циљу припрема за процес приступања Европској унији, као и потпуна примена UNCAC-а, уз стручну подршку Канцеларије Уједињених нација за борбу против дроге и криминала (UNODC)²⁸ и Регионалне антикорупцијске иницијативе (RAI).²⁹

Мапа пута је конципирана тако да садржи три општа циља са крајњим роком за њихову реализацију до 2024. године:

1. Превенција и борба против корупције у јавним набавкама, укључујући и доба кризе;
2. Даље јачање система за управљање сукобом интереса и пријаву имовине;
3. Побољшати одговоре кривичног правосуђа на корупцију и економски криминал кроз креирање регионалне мреже специјализованих јавних тужилаца, полиције и финансијско-обавештајних служби у јурисдикцијама Западног Балкана.

У овом циљу који се односи на транспарентност поступка јавних набавки детектована је потреба да се успостави међудржавна сарадња у сврху спровођења прекограничних јавних набавки, која за сада није развијена, као и да јурисдикције изграде транспарентнији систем јавних набавки, који ће у потпуности бити усклађен са Директивама Европске

27 Више о Берлинском процесу на: <https://www.berlinprocess.de/en/what-is-the-berlin-process>, 25. март 2024.

28 Office on Drugs and Crime <https://www.unodc.org/unodc/en/evaluation/index.html>, 25. март 2024.

29 Regional Anti-Corruption Initiative, <https://rai-see.org/>, 25. март 2024.

уније које се односе на уређење пословања у области јавних набавки (Директивом 2009/81/ЕС; Директивом 2014/23/ЕУ; Директивом 2014/24/ЕУ; Директивом 2014/25/ЕУ; Директивом 2007/66/ЕС). Посебно се указује на неопходност успостављања ефективних механизма за пријављивање корупције путем узбуњивача. Мада постоје законске регулативе које се баве заштитом узбуњивача, ипак су сами механизми пријављивања недовољно развијени. Поједине јурисдикције Западног Балкана имају инкриминисано кривично дело преваре у оквиру јавних набавки, али је пракса показала да су ова кривична дела недовољно процесуирана.³⁰ Када говоримо општем циљу јачања система за управљање сукобом интереса и пријаву имовине, његова реализација ће ојачати капацитете тела која су надлежна за питање интегритет, како би спровели свеобухватну проверу пријављене имовине, прихода и личних интереса, што ће у крајњем омогућити да благовремено препознају корупцију и предузму одговарајуће превентивне мере како би спречили њен даљи развој. Све ово даље доводи до обезбеђивања адекватних доказа, који ће омогућити успешно спровођење истраге од стране тужилаштва и полиције. Од изузетног значаја је успостављање заједничке електронске базе података за пријављене имовине, прихода и интереса, коју користе поједине јурисдикције, а која заправо омогућава да сва имовина пријављена електронским путем, претходно буде проверена у складу са подацима којима је потхрањена база, и на тај начин се може уочити евентуална неправилност која указује на корупцију. Србија, Црна Гора и Северна Македонија су закључиле Међународни споразум о размену података у сврху провере изјава о имовини.³¹

Трећи општи циљ Мапе пута односи се на подстицање регионалне сарадње правосудних органа у кривичним истрагама, у циљу откривања кривичних дела корупције и економског криминала путем успостављања будуће регионалне мреже специјализованих јавних тужилаца, полиције и финансијско-обавештајних служби. Бенефити успостављања ове мреже огледају се у поједностављеној размени података, укључујући и сарадњу са Глобалном оперативном мрежом органа за спровођење закона за борбу против корупције (GLOBE мрежа)³², затим кроз спровођење заједничке истраге, подношењем захтева за правну помоћ, коришћењем посебних истражних техника, укључујући и финансијске истраге, као и у одузимању имовине стечене кривичним делом у случајевима прекограничне корупције и економског криминала. Посебно је дефинисано успостављање боље

30 Regional Anti-Corruption and Illicit Finance Roadmap for the Western Balkans Jurisdictions, Regional Anti-Corruption and Illicit Finance Roadmap for the Western Balkans Jurisdictions, Vienne, 4-8, https://www.unodc.org/documents/southeasterneurope/AC_and_Illicit_Finance_Roadmap_Full_25.06_PDF.pdf, 25. март 2024.

31 *Ibid.*, 13.

32 Global Operational Network of Anti-Corruption Law Enforcement Authorities, Globe Network, <https://globenetwork.unodc.org/globenetwork/index.html>, 25. март 2024.

сарадње између Агенција за борбу против корупције у региону, које имају одређена полицијска овлашћења, кроз неформалну размену података о предметима и питањима у контексту корупције и економског криминала. Такође је указано на значај развоја делотворнијих механизма за пријављивање корупције, економског криминала и криминала у области спорта.

Према званичном извештају³³ UNODC-а о имплементацији Мапе пута на регионалном нивоу из 2023. године приказан је преглед испуњености појединих мера у оквиру дефинисаних општих циљева. Наводи се да си у потпуности имплементирани мере које се односе на развој способност да се идентификују ризици од настанка корупције у оквиру јавних набавки и да се развију инструменти за ублажавање ових ризика, као и мере које се односе на развијање система пријављивања имовине за кључне циљане групе јавних службеника. Делимично су имплементирани следеће мере: усклађеност правног оквира јурисдикција Западног Балкана у области јавних набавки и јавно-приватног партнерства са UNCAC-ом и релевантним директивама Европске уније; јачање антикорупцијских мера у контексту хитних набавки; јачање механизма за осигурање ефикасног административног праћења и надзора јавних набавки; успостављање транспарентног и функционалног система за објављивање имовине, прихода и сукоба интереса и обелодањивање личног интереса јавних функционера, као и унапређење сарадње и размена података поводом истог; прихватање концепта стварног власништва од стране јавних службеника и јавности и његово промовисање путем недлежних институција; стварање регионалне мреже специјализованих јавних тужилаца, полиције и финансијско-обавештајних служби у региону. Према напред поменутом извештају, једна мера није испуњена и она се односи на јачање прекограничне сарадње јавних тужилаштава у јурисдикцијама Западног Балкана. Такође, знатан број дефинисаних мера није имплементиран али се налази у процесу имплементације, реч је о следћим мерама: успостављање ефикасног система за спречавање и ублажавање сукоба интереса у јавним набавкама; јачање мере за промовисање интегритета, професионализма и одговорности у јавним набавкама; промовисање транспарентности у јавним набавкама; унапређење капацитета за спровођење истраге, кривично гоњење и суђење за кривична дела корупције у вези са преварама у јавним набавкама; концепт сукоба интереса препознат је од стране јавних службеника и шире јавности и широко се промовише; унапређена знања и капацитети у циљу спровођења истраге случајева прекограничне корупције и привредног криминала од стране истражних органа и тужилаца који се баве откривањем корупције и привредног криминала; надградња потребних знања антикорупцијских практичара и заинтересованих страна и капацитета за спровођење истраге код кривичних предмета у области спорта.

33 Regional Anti-Corruption and Illicit Finance Roadmap-Executive Summary on the implementation at the regional level, UNODC, 2023, 6.

4.3. Мапа пута за борбу против корупције Републике Србије

Већ годинама уназад, Република Србија се налази на путу јасног циља и чврстог опредељења спречавања и елиминисања корупције у највећој могућој мери. Имајући у виду да се Република Србија налази у процеру придруживања Европској унији, основни правац деловања у борби против корупције дефинисан је кроз Ревидирани Акциони план за Поглавље 23³⁴, који је Влада усвојила у јулу 2020. године, чији је интегрални део и потпоглавље *Борба йроштив коруиције*, као и кроз процес усклађивања прописа Републике Србије са GRECO препорукама.

4.3.1. Међународни асийектйи борбе йроштив коруиције

4.3.1.1. Групе држава против корупције Савета Европе (GRECO)

На 95. пленарном заседању GRECO-а одржаном од 27. новембра до 1. децембра у Стразбуру, усвојен је, а потом и објављен Додатак Другом извештају о усклађености, у оквиру четвртог круга евалуације.³⁵ Усвајањем и објављивањем предметног документа успешно смо окончали поступак усаглашености са GRECO препорукама у оквиру четвртог круга евалуације, који се односи на спречавање корупције у односу на народне посланике, судије и тужиоце. Овај процес захтевао је значајне напоре. Први евалуациони извештај, објављен 2015. године, садржао је 13 препорука, док је у извештају од новембра 2020. године резултат Србије био глобално незадовољавајући, с обзиром да су у том тренутку биле испуњене само 2 од 13 препорука. Међутим, од тада су спроведене значајне реформе (усвајање Уставних амандамана, сета правосудних и других закона³⁶, подзаконских аката и процедура) и имплементирано је 10 од 13 препорука на задовољавајући начин, док су преостале три делимично испуњене. Препоруке које су остале делимично испуњене су препоруке број I, VIII, IX.

Препорука бр. I, која се односи на унапређење транспарености законодавног процеса, на начин да се хитни поступак примењује као изузетак,

34 Акциони план за поглавље 23, *Правосуђе и основна йрава*, 2020, 112–182, <https://www.mpravde.gov.rs/files/Revidirani%20AP23%202207.pdf>, 27. март 2024.

35 Addendum to the second compliance report Serbia, Fourth evaluation round, Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors, GrecoRC4(2023)13, 2023, <https://rm.coe.int/corruption-prevention-in-respect-of-members-of-parliament-judges-and-p/1680adadc0>, 27. март 2024.

36 За потребе 4. GRECO евалуационог круга, током 2023. год. измењени су следећи закони: Закон о судијама, Закон о уређењу судова, Закон о високом савету судства, Закон о јавном тужилаштву, Закон о Високом савету тужилаштва.

а не као правило, као и даљим радом на правилима о јавним расправама и јавним слушањима и обезбеђивањем њиховог спровођења у пракси. GRECO је у свом извештају констатовао побољшање транспарентности законодавног процеса, благовременог обелодањивања рада Народне скупштине, као и учешће јавности у изради нацрта закона, као и значајно смањено коришћење хитних поступака. Хитна процедура у Народној скупштини примењује се само у ограниченом броју случајева у погледу усвајања закона (9% током 12. сазива – август 2020. године/фебруар 2022. године) и на умерен начин у погледу других аката, попут стратегије, одлука, закључака, аутентичних тумачења (32 % током 12. сазива), али с обзиром да нису измењена одговарајућа правила скупштинске процедуре, препорука се сматра делимично испуњеном, иако се у пракси хитан поступак користи као изузетак.

У вези са препоруком бр. VIII, Уставним амандманима и законом о Високом савету тужилаштва измењен је састав Високог савета тужилаштва, те значајан део његових чланова сада чине јавни тужиоци које бирају њихове колеге, у складу са препоруком GRECO-а, док министар правде, остаје члан на службеној дужности. Међутим, министар не може да гласа у дисциплинском поступку. GRECO, иако поздравља онемогућавање министра правде да гласа у дисциплинском поступку, сматра да је овај утицај и даље значајан у погледу именовања и унапређења тужилаца, те је ова препорука остала делимично испуњена.

Поводом препоруке бр. IX, која је остала делимично испуњена, из разлога што према информацијама из новембра 2023. године (када је послат извештај GRECO секретаријату), од укупно 90 јавних тужилаштва, главни тужиоци су своје дужности обављали у укупно 55 јавних тужилаштва, док су у преосталих 35 јавних тужилаштва на челу били вршиоци дужности, обзиром да је јавни оглас за избор главних јавних тужилаца био у току. GRECO сматра да у значајном броју тужилаштава остаје да их попуне главни јавни тужиоци који ће бити именовани по наведеном конкурс, те да ће се тада сматрати да је препорука у потпуности спроведена.

Имајући све наведено у виду, можемо закључити да је четврти круг евалуације, завршен на изузетно успешан начин, али потребно је свакако наставити са усавршавањем система.

У току је пети круг GRECO евалуације који се односи на спречавање корупције и унапређење интегритета у централним Владама (највише извршне функције) и органима за спровођење закона. Република Србија је у оквиру овог круга добила укупно 24 препорука. Израђен је први извештај о спровођењу³⁷, који је усвојен од стране GRECO секретаријата у марту 2022. године, те ће наредни извештај бити разматран на Пленарној седници у јунском заседању 2024. године.

37 Fifth evaluation round - Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies, GrecoEval-5Rep(2021)1, <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/1680a7216b>, 27. март 2024.

4.3.1.2. Конвенција Уједињених нација против корупције (UNCAC)

Механизам за ревизију имплементације (IRM- Implementation Review Mechanism) је процес стручног прегледа који помаже државама чланицама да ефикасно спроводе Конвенцију.

Република Србија се тренутно налази у другом циклусу UNCAC механизма ревизије, који је одређен за период од 2015-2020. године, али је накнадно продужен до 2024. године. Овај циклус односи се поглавље II (превентивне мере)³⁸ и V (поврат имовине)³⁹ UNCAC конвенције. Евалуатори Републике Србије у другом циклусу прегледа имплементације су Летонија и Холандија. У државној посети која је организована у октобру месецу 2023. године учествовали су национални представници следећих институција: Агенције за спречавање корупције, Агенције за привредне регистре, Управе за управљање одузетом имовином, Управе за јавне набавке, Министарства државне управе и локалне самоуправе, Министарства Финансије, МУП, Народне банка Србије, Управе за спречавање прања новца, Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, као и представници судова и јавних тужилаштва. Након што смо почетком септембра 2022. године секретаријату послали контролну листу самооцењивања, као и додатне допуне истог, последње од марта 2024. године, до краја текуће године очекујемо да добијемо комплетан извештај за Републику Србију са одређеним препорукама у циљу порпуне имплементације Конвенције.

4.3.2. Законодавни оквир

Од 2016. године, када је отворено преговарачко поглавље 23, донети су нови и измењени постојећи прописи од значаја како за превенцију тако и за репресивну борбу против корупције: Донет је нови *Закон о спречавању корупције*,⁴⁰ који на свеобухватан начин регулише област превенције корупције код јавних функционера. Закон о спречавању корупције редефинише и унапређује појмове сукоба интереса и неспојивости јавних функција, даје Агенцији за спречавање корупције нове алате за контролисање имовине јавних функционера и вођење регистра јавних функционера, имовине и поклона. Агенција је експлицитно овлашћена за подношење захтева за покретање прекршајног поступка и подношење кривичних пријава. Административна истрага Агенције је ојачана кроз право на директни приступ базама података државних органа. Агенција за спречавање корупције добила је и

38 *Ibid.*, 9–17.

39 *Ibid.*, 42–48.

40 Закон о спречавању корупције, *Службени гласник РС* бр. 35/2019, 88/2019, 11/2021-аутентично тумачење, 94/2021 и 14/2022.

нове надлежности у вези са *Законом о лобирању*,⁴¹ на тај начин што води Регистар лобиста и врши надзор над лобистима и лобираним лицима. Закон о лобирању прописује да је јавни функционер, односно лобирано лице дужно да пријави Агенцији за спречавање корупције контакт са лобистом односно нерегистрованим лобистом, а Агенција може од лобираних лица да захтева достављање ванредних обавештења о контактима које је имао у току лобирања са лобистом односно нерегистрованим лобистом. На овај начин се уводи транспарентно поступање јавних функционера приликом остварења контаката са странама које покушавају да утичу на органе Републике Србије, аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе и организације којима је поверено вршење јавних овлашћења у поступку доношења закона, других прописа и општих аката.

Изменама Кривичног законика⁴² из 2016. године ревидирана је глава посвећена кривичним делима против привреде и службене дужности. Тиме је Кривични законик са једне стране осавремењен, док је са друге стране омогућено да се прецизнијим прописивањем и бољом систематиком кривичних дела и само кривично гоњење учини ефикаснијим.

Усвојен је нови *Закон о организацији и надлежностима државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције*⁴³ којим је уведена потпуна специјализација полиције, тужилаштва и суда за ову врсту криминала, као и савремени алати за процесуирање ових кривичних дела. У контексту овог закона, потребно је унапредити капацитете Служба финансијске форензике у Тужилаштву за организовани криминал (у даљем тексту: ТОК) и у посебним одељењима за сузбијање корупције Виших јавних тужилаштва, и обезбедити набавку неопходне техничке опреме за ТОК и попуњавање упражњених радних места у наведеним органима.

Поред тога, значајно је споменути и *Закон о утврђивању порекла имовине и посебном порезу*,⁴⁴ који има за циљ да значајно смањи профитабилност од коруптивних активности као и да унапреди ефикасност пореског система и спречи сваку евентуалну злоупотребу чији је резултат поседовање имовине која се не може оправдати законитим приходима физичког лица. Избегавање плаћања пореза и пореска утаја не само да представљају кривично дело већ и утичу на смањивање јавних прихода и представљају претњу поштеној тржишној утакмици. Дакле, сви јавни функционери су дужни да достављају извештај о имовини и приходима Агенцији за спречавање корупције, док је Агенција у обавези да води регистар имовине и прихода

41 Закон о лобирању, *Службени гласник РС* бр. 87/2018 и 86/2019 – др. закон.

42 Кривични законик, *Службени гласник РС* бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 2016 и 35/2019

43 Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције, *Службени гласник РС*, бр. 94/2016, 87/2018 – др. закон и 10/2023.

44 Закон о утврђивању порекла имовине и посебном порезу, *Службени гласник РС*, бр. 94/2016, 87/2018 – др. закон и 10/2023.

јавних функционера, да врши проверу тачности достављених извештаја и прати имовинско стање.

*Закон о заштити узбуњивача*⁴⁵ усвојен је са циљем да пружи свеобухватну и ефикасну заштиту узбуњивача како би се ускладио са међународним стандардима, пре свега са UNCAC конвенцијом и GRECO препорукама. Законом о заштити узбуњивача прописано је да узбуњивање може бити унутрашње, спољашње или узбуњивање јавности, а прописана је и судска заштита узбуњивача према коме је предузета штетна радња у вези са узбуњивањем. Овим Законом Република Србија се наметнула као пример добре праксе не само у региону већ и у читавој Европи. У периоду од 11. до 15. децембра 2023. године у Атланти је одржана 10. Конференција држава уговорница Конвенције Уједињених нација против корупције, на којој је једногласно усвојена Резолуција о заштити узбуњивача,⁴⁶ коју је предложила Влада Републике Србије. Поменута Резолуција у знатној мери треба допринети успостављању адекватних система заштите узбуњивача у свих 190 држава уговорница Конвенције, са посебним акцентом на заштиту узбуњивача од одмазде, не улазећи притом у мотив пријављивања незаконитог понашања.

Република Србија ће, у циљу даљег унапређења нормативног оквира у овој области, у наредном периоду додатно мењати наведене прописе. Са тим у вези, у току је израда измена и допуна Закона о спречавању корупције, Закона о одузимању имовине проистекле извршењем кривичног дела, Кривичног законика и Законика о кривичном поступку. Имајући у виду напред наведено, у току је интензиван рад радне групе Министарства правде на доношењу измена и допуна Законика о кривичном поступку, које имају за циљ, са једне стране усклађивање овог законика са правним тековинама Европске уније, а са друге стране побољшање постојећих законских решења која се нису показала делотворна у пракси.

4.3.3. Стратешки оквир

Када говоримо о стратешком оквиру за борбу против корупције, кључно је доношење нове *Националне стратегије за борбу против корупције* за период 2024-2028. године, са Акционим планом за њено спровођење за период 2024-2025. године, које активности су увелико у току. Најпре су идентификоване области, које су посебно подложне ризику од настанка корупције, а које ће бити предмет будуће Националне стратегије. Предметне области су идентификоване на основу претходног стратешког оквира за борбу против корупције: Националне стратегије за борбу против корупције

45 Закон о заштити узбуњивача, *Службени гласник РС*, број 128/14.

46 Conference of the States Parties to the United Nations Convention against Corruption, United Nations, CAC/COSP/2023/L.12/Rev.1, Atlanta, 2023, <https://whistleblowing-network.org/WIN/media/pdfs/UNCAC-Resolution-on-whistleblower-protection-15-December-2023.pdf>, 28. март 2024.

у Републици Србији за период од 2013. до 2018. године, Ревидираног Акционог плана за Поглавље 23 – Потпоглавље Борба против корупције, Оперативног плана за спречавање корупције у областима од посебног ризика, као и Годишњег извештаја Европске комисије о напретку Србије. Предложене области су усвојене од стране радне групе (која се састојала од 41 члана, представника релевантних институција и организације цивилног друштва), а члановима је остављена могућност да предложе додатне области, те су усвојени предлози организације цивилног друштва за додавање нових ризичних области.

Конечно следеће области су идентификоване као релевантне за будућу Стратегију: локална самоуправа, управљање јавним сектором, јавна предузећа и друга предузећа у државном власништву, приватизација, грађевинарство и просторно планирање, полиција, царински систем, порески систем, јавне набавке, образовање, здравство, финансирање политичких активности и репресивни алат борбе против корупције који обухвата полицију, тужилаштво и судове.

Поред наведених области, поступци лобирања и узбуњивања садрже хоризонтални ризик од корупције и биће разматрани у контексту свих наведених области у оквиру будућег стратешког документа. Након дефинисања ризичних области, Агенција за спречавање корупције је одржала обуке о примени методологије за процену ризика од корупције, за чланове радне групе из реда представника државних институција. Потом су нацрт Стратегије и пратећег Акционог плана прошли јавну расправу, а такође су послати и на мишљење Европске комисије, па се у наредном периоду очекује усвајање финалних везија поменутих докумената који ће бити усаглашени са добијеним коментарима током јавне расправе и препорукама Европске комисије.

5. ЗАКЉУЧАК

Сузбијање корупције је нужан услов за изградњу модерног и просперитетног друштва, који почива на демократским принципима и владавини права. Корупција подрива поверење грађана у државне институције, слабећи притом економски систем државе и развој социјалног и демократског друштва. Насупрот томе, кроз омогућавање грађанима да несметано користе законом гарантована социјална, економска и политичка права истовремено подижући свести грађана о штетности корупције и њеним последицама и начинима пријављивања корупције, јача се поверење грађана у надлежне државне институције. Паралелно са тим, јачањем постојећег нормативног оквира у овој области и указивањем на важност континуираног спровођења постојећих антикорупцијских механизма, као и додатним јачањем институционалног оквира органа надлежних за репресију корупције, стварају се системска решења за борбу против корупције на свим нивоима. Важно је да постоји стална анализа и мониторинг спровођења мера, како би се обезбедила њихова

ефикасност и допринело изградњи отвореног и одговорног друштва, друштва у коме ће лицима склоним корупцији бити онемогужено да уживају неоправдани просперитет и углед у друштву.

ЛИТЕРАТУРА

- Вујаклија М., *Нови Вујаклија лексикон сйраних речи и израза*, Штампарија Макарије, Београд, 2011.
- Димитријевић Д., Дујић И., „Директива (ЕУ) 2015/849 о спречавању употребе финансијског система за прање новца или финансирања тероризма“, *Евројско законодавство*, 67/2019.
- El-Saady H., „Considerations on Bribery in Ancient Egypt“, *Studien zur Altägyptischen Kultur*, Helmut Buske Verlag GmbH, 1998.
- Зиројевић М., „Традиционална схватања о организованом криминалу и корупцији“, *Финансијски криминалијетети и корупција* (ур. Ј. Костић, А. Стевановић), Институт за упоредно право, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2019.
- Maciavelli N., *Florentine Histories, Book II*, Chapter 30, Princeton, Princeton University Press, New York, 1988.
- Razzante R., *The Fight Against Corruption*, University of Bologna, Italy, 2019.
- Regional Anti-Corruption and Illicit Finance Roadmap-Executive Summary on the implementation at the regional level, UNODC, Vienne, 2023.
- Robinson E. W., „Reexamining the Alcmeonid Role in the Liberation of Athens“, *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, 3/1994.
- Rosenbaum K. L., *Tools for civil society action to reduce forest corruption, Drawing Lessons from Transparency International*, PROFOR at the World Bank, Washington DC, 2005.

ИНТЕРНЕТ ИЗВОРИ

- Additional Protocol to the Criminal Law Convention on Corruption, European Treaty Series - No. 191, Strasbourg, 2003, <https://rm.coe.int/168008370e>.
- Addendum to the second compliance report Serbia, Fourth evaluation round, Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors, GrecoRC4(2023)13, 2023, <https://rm.coe.int/corruption-prevention-in-respect-of-members-of-parliament-judges-and-p/1680adadc0>.
- Борба пројив корупције: основни појмови*, приручник за обуку, Савет Европе, Београд, 2015, 107, <https://rm.coe.int/borba-osnovni-pojmivi-protiv-korupcije/16806eed0d>.
- Criminal Law Convention on Corruption, European Treaty Series - No. 173, Strasbourg, 1999, <https://rm.coe.int/168007f3f5>.

- Civil Law Convention on Corruption, European Treaty Series - No. 174, Strasbourg, 1999, <https://rm.coe.int/168007f3f6>.
- Conference of the States Parties to the United Nations Convention against Corruption, United Nations, CAC/COSP/2023/L.12/Rev.1, Atlanta, 2023. <https://whistleblowingnetwork.org/WIN/media/pdfs/UNCAC-Resolution-on-whistleblower-protection-15-December-2023.pdf>.
- Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European.
- Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the protection of persons who report breaches of Union law, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1937>.
- Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849>.
- Fifth evaluation round- Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies, Greco-Eval5Rep(2021)1, <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/1680a7216b>.
- Join communication to the European Parliament, the Council and the European economic and social committee on the fight against corruption, European Commission, Brussels, 2023, 9, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023JC0012>.
- Lopez-Claros A., *6 Strategies to Fight Corruption*, 2014, <https://globalgovernanceforum.org/6-strategies-to-fight-corruption/>.
- Regional Anti-Corruption and Illicit Finance Roadmap for the Western Balkans Jurisdictions, Ohrid, 2021, https://www.unodc.org/documents/southeast-erneurope/AC_and_Illicit_Finance_.
- Roadmap_Full_25.06_PDF.pdf.
- United Nations against corruption, United Nations office on drugs and crime, New York, 2004, https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf.

Bojana Šćepanović*

ROAD MAP FOR THE FIGHT AGAINST CORRUPTION

Summary

In the paper, the author considers the phenomenon of corruption and the development of anti-corruption mechanisms in order to prevent and repress corruption. Pointing the importance of effective cooperation and synergy of all competent state bodies, institutions and international organizations in the fight against corruption, both at the international, regional and national level. In this context, the legislative framework of the European Union is presented, with all significant conventions and directives, and the legislative framework of the Republic of Serbia. Also, roadmaps for the fight against corruption in the European Union, the region (Serbia, Montenegro, Bosnia and Herzegovina, Albania and North Macedonia) and the Republic of Serbia were presented, as comprehensive directions of action in a strategic sense, with the aim of suppression of corruption. The fight against corruption is a key part of a society's efforts to ensure the rule of law and the protection of democratic values.

Keywords: fight against corruption, normative framework, United Nations Convention against Corruption, anti-corruption mechanisms, international anti-corruption standards.

* State Secretary in the Ministry of Justice of the Republic of Serbia, Master of Legal Sciences with Bar Exam, bojana.bogdanovic@rocketmail.com.